

Erfgoed van routes, netwerken en verbindingen

PROGRAMMA

OPEN MONUMENTENDAG 2024

ZA. 14 SEPTEMBER

ZWOLLE

OPEN
MONUMENTEN
DAG

VRIENDEN
LOTERIJ

WIN MEER, BELEEF MEER

H.W. Kijzer

Welkom op Open Monumentendag Zwolle!

In dit programmaboekje vindt u alle gratis te bezoeken monumenten én alle activiteiten tijdens de Open Monumentendag. Als u de wandelroute volgt komt u al bij een groot aantal langs of in de buurt.

Plattegrond: zie pagina 24/25

51 OPENGESTELDE MONUMENTEN

VOOR HET EERST OPENGESTELD

- Vereniging De Buitensociëteit, pg. 37
Stationsweg 44
- Residence Coestraete, pg. 16
Koestraat 10-14, Monument te bezoeken via een rondleiding. Meld je aan via www.openmonumentendag.nl en zoek op Zwolle
- Zuiderkerk Zwolle, pg. 36
Van Karnebeekstraat 20
- Oudste boerderij van Salland, pg. 43
Veldweg 1-2

EXPOSITIES

- De Nieuwe Veemarkt tentoonstelling, pg. 34
ANNO Stadsmuseum Zwolle, Melkmarkt 41
- Expositie OPEN SPACE, pg. 17
Kunstruimte het Langhuis, Goudsteeg 8
- Kunst in de Wheeme, pg. 19
Grote Kerkplein 15, ingang Lombardstraat
- de bussen van Schutte, pg. 15
Gasthuisplein
- Expositie over routes en verbindingen, pg. 36
In de centrale hal van het Station, Stationsweg 16
- Expositie Vm. Gemeentehuis Gemeente Zwollerkerspel, pg. 22
Ter Pelwijkpark 18

ROUTES

- Twee wandelroutes binnenstad
- Kinderpuzzeltochten
- Twee fietsroutes door het buitengebied
Routes zijn verkrijgbaar bij de informatiekraam bij de Grote of Sint. Michaëls-kerk (Grote Markt 19).

UITGELICHT

- Demonstraties klokkenluiden, pg. 7
Peperbus, Ossenmarkt 40
- Historische Havendag Zwolle, pg. 30-31
Thorbeckegracht
- Hop-On Hop-Off trein door de binnenstad van Zwolle, pg. 38
- Bouwmeester in een dag, pg. 34
Anno Stadsmuseum Zwolle, Melkmarkt 41

RONDLEIDINGEN

- **Stegenwandeling door Peter Vader, pg. 20**
Om 12.00 en 15.00 uur, start bij de Sassenpoort. Meld je aan via www.openmonumentendag.nl en zoek op Zwolle.
- **Moderne Devotie Route door Mink de Vries pg. 10**
Start Kerk Windesheim. Meld je aan via www.openmonumentendag.nl en zoek op Zwolle
- **Rondleidingen door de oude stekenbakkerij pg. 5**
Zwolsse Balletjeshuis, Grote Kerkplein 13
- **Rondleidingen over de historie van het Drostenhuis pg. 34**
Om 11.00, 13.00 en 15.00 uur. Start bij de ingang van het Drostenhuis, Anno Stadsmuseum, Melkmarkt 41
- **Rondleidingen in Het Vrouwenhuis, pg. 29**
Voorstraat 46, vooraf telefonisch reserveren via: 038-4224823.
- **De kleine kelderwoning pg. 28**
Derde Bredehoek 2, vooraf telefonisch reserveren via: 06-20775459.
- **Instap rondleidingen bij Museum de Fundatie, pg. 8**
Blijmarkt 20, Aanmelden bij de kassa. Rondleidingen om 11.30, 11.45, 13.30 en 13.45 uur.
- **Rondleidingen, en bij voldoende wind, wordt er lijnolie geslagen bij oliemolen de Passiebloem, pg. 46**
Vondelkade 175
- **Residence Coestraete, rondleidingen elk hele uur pg. 16**
Koestraat 10-14, meld je aan via www.openmonumentendag.nl en zoek op Zwolle.
- **Bouwhistorische rondleidingen door de Wheeme pg. 5**
Om 12.00, 14.00 en 15.00 uur. Grote Kerkplein 15, ingang Lombardstraat
- **Rondleiding Odeon - Bonbonnièrezaal, pg. 13**
Blijmarkt 25
- **Route langs de belangrijkste bezienswaardigheden bij het R.K. Kerkhof pg. 45**
Bisschop Willebrandlaan 62

OPTREDENS pg. 47

- Diverse kooroptredens in monumenten
- Optredens van Harmonieorkest De Bazuin in de Plantagekerk
- Fluitensemble Fluitfocus in diverse locaties

Voor het complete en actuele programma ga naar:
www.zwolle.nl/erfgoed/open-monumentendag

1

Academiehuys Grote Kerk Zwolle, Grote Markt 19

Deze gotische driehallenkerk is gebouwd tussen 1370 en 1452. Met een toren van 113,5 meter hoog, had deze de hoogste toren in Nederland, hoger zelfs dan de Domtoren. Verschillende blikseminslagen werden de toren fataal. In 1682 stortte de toren in waarbij twee traveeën van de kerk werden vernield. Op de plaats van de toren werd een achthoekige consistorie gebouwd die vanuit de kerk toegankelijke is via een imposante trap. Het interieur uit het eind van de 17de eeuw is nog grotendeels intact.

In de kerk zijn het 16de eeuwse koorhek, de preekstoel, het Schnitgerorgel en de herenbanken de blikvangers.

Verder zijn nog enkele fragmenten bewaard gebleven van fresco's uit de 15de eeuw van Meester Joan van der Myntes, een fragment van de voormalige Sacramentstoren van de beeldhouwer Willem Backerweerd en een timpaan in het Noorderportaal van bouwmeester Arnt van Calcar met het oude Stadswapen.

In de buitenmuur van het middenkoor is een rode zandstenen boogvulling met een voorstelling van de zielen in Abrahams schoot. Vermoedelijk heeft deze boogvulling deel uit gemaakt van een romaanse voorganger van de huidige kerk.

2

Stadhuis - Schepenzaal, Sassenstraat 2

De oude hal en de Schepenzaal herinneren aan het oorspronkelijke Zwolse Raadhuis dat tussen 1447 en 1450 werd gebouwd op de plaats van een ouder raadhuis. Het zijn Meester Bartolomeus met behulp van de bouwmeesters Berend van Covelentz en Arnt van Calcar die dit fraaie stadhuis bouwden. De oorspronkelijke Schepenzaal wordt nu gebruikt als trouwzaal; voor de Franse revolutie was hier de rechtbank. Veel inventaris herinnert aan de rechtspraak zoals de beulswaarden, enkele teksten en het schilderij van "het laatste oordeel" boven de schouw uit het eind van de 16de eeuw. De schouw zelf is van Drachenfelder Trachiet geleverd door Herman van Ceulen. De balkdragende figuren aan het plafond dateren nog uit de bouwtijd, evenals de muurkasten. Het fraaie staande Horloge van de Zwolse klokkenmaker is in 1728 vervaardigd door Wilhelm Bramer.

Meer informatie staat in de gratis flyer Open Monumentdag.

3

De Wheeme, Grote Kerkplein 15, ingang Lombardstraat

Een wheeme is een oude naam voor pastorie. In dit pand dat schuin tegenover de voormalige Michaelskerk staat, woonde de pastoor die aan deze kerk verbonden was. De woning werd omstreeks 1493 gebouwd.

Omstreeks 1515 raakte het gebouw ingesloten door de bouw van het Arme Fraterhuis met de bouw van een grote vleugel ten oosten en zuiden van de Wheeme.

Het gebouw heeft op de begane grond aan de kant van de Lombardstraat van oorsprong geen ramen. Dit komt omdat het gebouw vooral georiënteerd was op de binnenplaats. Daar staat ook de traptoren die in de bouwtijd een teken van grote welstand was. Aan de binnenkant van het pand zijn op de begane grond muurnissen aanwezig met laat- middel-eeuwse religieuze schilderijen.

De Lombardstraat is vernoemd naar de Bank van Lening (Lombard) die tot 1925 in dit pand gevestigd was. Voordat het pand in 1975 bij het stadhuis van Zwolle werd betrokken was het in gebruik als politiebureau.

Expositie: 'Stegen en Gangen'

Rondleidingen om 12.00, 14.00 en 15.00 uur.

4

Zwolse balletjeshuis, Grote Kerkplein 13

Op het hoekje van het Grote Kerkplein zit het oudste winkeltje van Zwolle: het Zwolse Balletjeshuis. Het winkelinterieur dateert uit 1688, toen hier een kruidenierswinkel werd gevestigd. In 1845 nam J. van der Kolk de failliete boedel over en startte een 'stekenbakkerij' in het achterhuis. De steken werden oorspronkelijk gebruikt om de koffie en thee te zoeten, en mochten pas na de ontwikkeling van suikerbieten als 'snoepjes' worden genuttigd. Vanaf dat moment heten het Ulevellen, oftewel Zwolse Balletjes. Momenteel is deze laatste stekenbakkerij ter wereld gevestigd in de kelder onder de winkel.

Het Zwolse Balletjeshuis heeft ook een groot assortiment oud-Hollands snoepgoed zoals massée, polkabrokken, kaneelstokken, wijnballen en diverse soorten drop. Daarnaast is het ingericht als Toeristisch informatiepunt en souvenirwinkeltje. Gaat u gerust langs om te proeven, te kijken en te ontdekken: de sfeer is uniek en authentiek!

Rondleidingen door de oude stekenbakkerij

5

Onze Lieve Vrouwebasiliek en Onze Lieve Vrouwetoren (Peperbus), Ossenmarkt 40

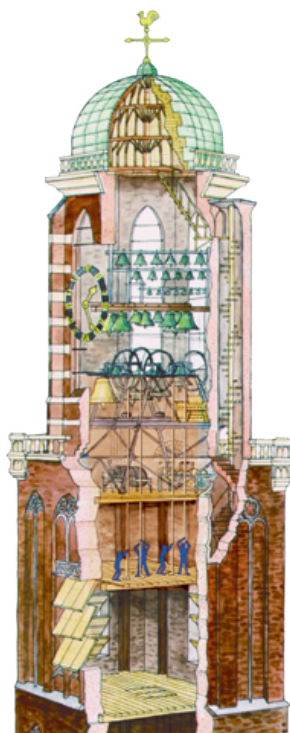
De Onze Lieve Vrouwebasiliek is een laat gotische kruiskerk die grotendeels gebouwd is in de 15de eeuw. In de 17de en 18de eeuw is de kerk niet voor liturgieviering gebruikt en pas in 1809 is de kerk door koning Lodewijk Napoleon aan de katholieke geloofsgemeenschap teruggegeven. In 1866 kreeg de kerk haar neogotische inrichting onder leiding van pastoor Otto Anthonius Spitzen. Hiervoor werd de beeldend kunstenaar Friedrich Wilhelm Mengelberg uit Utrecht aangetrokken. Veel van zijn werk is nu nog te bezichtigen. Na de grote restauratie van 1976-1980, waarbij de neogotische zijbeuken na ongeveer honderd jaar weer werden afgebroken, kreeg de kerk haar oorspronkelijke vorm als kruiskerk terug. Meer informatie is in de kerk te verkrijgen.

Met de bouw van de toren van de aan Onze Lieve Vrouwe gewijde kerk werd omstreeks het midden van de 15de eeuw begonnen. Wegens geldgebrek moest men bij de tweede geleiding stoppen. Tussen 1478 en 1481 werd de toren verder verhoogd tot aan de eerste omloop. In de hoogste geleiding van de torenromp kwamen toen in een klokkenstoel zes klokken te hangen. In 1537 besloten de kerkmeesters de toren verder te verhogen met een lantaarn. Het werk werd opgedragen aan bouwmeester Simon Penet. Al spoedig bleek dat de bouw veel meer zou kosten dan vooraf berekend. Penet werd beschuldigd van fraude en vertrok met de noorderzon. In 1540 kwam in een aangepaste vorm het werk voorlopig gereed. Pas aan het einde van de 17de eeuw werd de toren van een uivormige bekroning voorzien. Na een brand in 1815, waarbij deze bekroning geheel uitbrandde, kreeg de lantaarn het huidige koepeldak die de toren de naam Peperbus opleverde. Het carillon, dat 42 klokken bevat, dateert uit 1930 en is door de 'Commissie tot overbrugging van den IJssel nabij het Katerveer' geschonken ter gelegenheid van de opening van de nieuwe IJsselbrug.

Meer informatie staat in de gratis flyer Open Monumentdag.

PEPERBUS PROGRAMMA

(Ossenmarkt 42)

10.00 uur Openingsluiding
 11.00 uur Zwolse Beiaardstichting
 12.30 uur Demonstratieluiding
 15.00 uur Zwolse Beiaardstichting
 15.30 uur Demonstratieluiding

LUIDSIMULATOR VOOR KINDEREN

De luidsimulator laat zien hoe de klepel beweegt en de klok raakt.

Het is een voorbeeld van het luiden met een vallende klepel. De klok komt, net als bij ophanging aan een krukas, deels boven het draaipunt uit (het draaipunt is zichtbaar vlak boven de aanhechting van de klepel). Hierdoor beweegt de klok bij het luiden tegen de klepel die min of meer recht blijft hangen.

Bij het luiden met een vliegende klepel vliegt de klepel achter de klok aan en raakt de slagring net voordat de klok terugzwaait.

Het Zwols klokkenluidersgilde heeft de hoge luidzolder in de Peperbus nu ook Online toegankelijk gemaakt. Voel je zelf een klokkenluider in de Peperbus en luid de Zwolse klokken in alle gewenste combinaties.

www.klokkenluidersgildezwolle.nl/luidsimulator/

ZWOLLE VAN BOVEN

Vanuit welke richting je de stad ook nadert, de Peperbus siert de skyline van Zwolle. Om het verhaal van Zwolle te kunnen ervaren, moet je eerst 236 treden in de Peperbus beklimmen. Je inspanning wordt beloond: midden in de toren is namelijk een 360 graden beleving met een bijzondere animatie over Zwolle in de Hanzetijd. In 2023 geeft Uitgeverij WBOOKS een Atlas uit over de negen Hanzesteden en laat nou net die Atlas de input zijn voor dit verhaal. Waarom is Zwolle een andere Hanzestad dan de Hanzesteden om ons heen? Ontdek het in de toren.

Dit jaar is er weer ontzettend veel te beleven tijdens Open Monumentendag Zwolle. Een aantal activiteiten verdienen het om nog eens extra belicht te worden.

Museum de Fundatie Zwolle en Kasteel het Nijenhuis Heino/Wijhe

Op zaterdag 14 september openen Museum de Fundatie Zwolle en Kasteel het Nijenhuis Heino/Wijhe gratis hun deuren. Kom op deze dag alles te weten over de architectuur van beide monumentale museumlocaties tijdens deze gratis instaprondleidingen! En bezoek een bijzondere rondleiding door Paul Journee, medewerker collecties, met jaren aan kennis en verhalen over Kasteel het Nijenhuis.

Museum de Fundatie Zwolle

Starttijden instaprondleidingen: 11.30, 11.45, 13.30 en 13.45 uur. Aanmelden bij de kassa. Verzamelen voor de ingang van Museum de Fundatie Zwolle (Blijmarkt). Let op! Per rondleiding is plaats voor maximaal 10 personen, vol = vol. Tijdsduur: 45 minuten. Deelname is gratis.

Tentoonstelling Noordelijk licht

Bezoek tijdens Open Monumentendag ook de tentoonstelling Noordelijk licht: natuurfotografie in Museum de Fundatie. De fotografische visie op de natuur en de relatie van mens tot natuur staat centraal. Met ruim 100 kunstwerken is deze tentoonstelling zeker een kijkje waard!

Kasteel het Nijenhuis Heino/Wijhe

Starttijden instaprondleidingen: 11.30 en 13.00 uur. Aanmelden en verzamelen in de museumwinkel van Kasteel het Nijenhuis. Let op! Per rondleiding is plaats voor maximaal 10 personen, vol = vol. Tijdsduur: 45 minuten. Deelname is gratis.

Expositie OPEN SPACE in het Langhuis

Maak kennis met het werk van verschillende kunstenaars in de expositie OPEN SPACE in het Langhuis. Het Langhuis geeft de sleutel uit handen. Iedereen die iets wil tonen, presenteren of uitvoeren krijgt de kans om dit te doen in hun ruimte. Zo'n 20 tot 40 kunstenaars doen mee aan dit project.

Expositie Station Zwolle

Dit jaar, passend bij het thema 'routes, netwerken en verbindingen' is er een bijzondere expositie te bewonderen in de centrale hal van het Station, waar het Station als verbinder wordt uitgelicht.

Expositie voormalig Gemeentehuis Zwol-lerkerspel

In dit voormalige Gemeentehuis van Zwol-lerkerspel is een kleine expositie over het gebouw en de geschiedenis van deze voormalige gemeente aanwezig.

Rondleiding Bonbonnièrezaal

Heeft u altijd al een keer op het podium willen staan? Of meer willen weten over de bijzondere Hanzestrohmzaal in Schouwburg Odeon? Dan is nu uw kans tijdens de openstelling van deze zaal tijdens Open Monumentendag.

Van 10.00 uur tot 17.00 uur bent u welkom voor een kijkje achter de schermen. Onze collega's staan voor u klaar om u van alles te vertellen over deze oude zaal. Om de totaalbeleving volledig te maken, komt u binnen via het loadingdock van de zaal.

Week van de Moderne Devotie

14 t/m 21 september 2024

Op 14 september, Open Monumentendag, begint in Zwolle de "Week van de Moderne Devotie". Het is die week precies 650 jaar geleden dat de Moderne Devotie, een Middeleeuwse Hervormingsbeweging van Kerk en Samenleving, praktisch vorm heeft gekregen. Op 21 september 1374 stond Geert Groote in Deventer zijn huis af aan behoeftige vrouwen. Vrouwen waarvoor geen plaats was in de samenleving, veelal weduwen.

Zo ontstond het eerste huis van de Zusters van het Gemeene (Gemeenschappelijk) Leven, het Meester Geertshuis. Geert Groote wilde als stichter van de Moderne Devotie beweging terug naar het gemeenschapsleven, met plaats en ruimte voor iedereen. Al snel verspreidde het gedachtegoed van Geert Groote zich over het IJssel-Vecht gebied, en werd Zwolle een hele belangrijke plaats voor de Moderne Devotie.

Deze week staan we daarbij stil met tal van activiteiten. Wie waren die devoten, en wat deden ze in Zwolle? Hoe is het gekomen dat Zwolle, door die devoten en de Moderne Devotie op de wereldkaart is terechtgekomen, en tot de dag van vandaag navolgers kent?

Hieronder vindt u een aantal van de belangrijkste activiteiten in Zwolle e.o. in deze Week van de Moderne Devotie.

Activiteiten

14 sept. Rondleidingen in het dorp Windesheim, ooit kloosterbakermat van de Moderne Devotie. De rondleiding start bij de kerk en gaat langs oude kloosterboerderijen met Middeleeuwse kelders, en langs de Molen van Windesheim.

Gids en verteller is Mink de Vries uit Zwolle.
Start bij de kerk om 11.00, 13.00, en 15.00 uur.

14 sept. Vandaag is het 500ste sterfjaar van Paus Adrianus VI.

Adrianus is als scholier/student in Zwolle naar de Latijnse School gegaan onder de hoede van de Broeders van het Gemeene Leven. Dit heeft zijn leven voorgoed veranderd.

Wandeling, viering, en bezinningsmoment om 19.00 uur bij het Fraterhuis in Zwolle

15 sept. Ontdek de plek van het Agnietenklooster van Thomas a Kempis Rondleidingen, en indien mogelijk, bezoek aan het Thomas a Kempis Museum op Bergklooster. Organisatie bij St. Thomas a Kempis, m.m.v. Vereniging Bergklooster.

Start bij het Monument van Thomas a Kempis ; 13.00 en 15.00 uur.

16 sept. Wie waren die devoten ? Wandeling, met verhalen en muziek, door de Devotenbuurt in Dieze Oost.

Vertrek en verzamelpunt: De Devotentunnel, onder de A28, tussen Aalanden en Dieze Oost.
Start 19.00 uur , aanmelding niet nodig.

18 sept. Avond over verschillende vormen van gemeenschappen en samenleven tussen 1374 en 2024, met mens, dier, en/of tuin.

Locatie is "De Huppe ", Kleine Veerweg 9 in Zwolle.
Opening om 19.00 uur, in de voortuin van de Huppe.

21 sept. Groot evenement Zwolle/ Deventer.

6

Hostel & Bar De Basis (vm bankgebouw en politiebureau), Luttekestraat 35

Hostel & Bar De Basis, een uitvalsbasis van waaruit toeristen Zwolle gaan ontdekken. Een plek waar iedereen welkom is. Waar niets moet, alles mag en veel kan. "We willen een thuisgevoel creëren"

Voormalig bankgebouw uit 1919 van Wertheim & Gompertz naar ontwerp van F.H. Poggenbeek. Hij ontwierp dit gebouw in de nieuw-historiserende, rationalistische stijl waarin een combinatie is te zien van op vernieuwende wijze toegepaste historische stijkenmerken en moderne materialen en technieken. De gevel die zowel representatief als formeel is, heeft stijlelementen uit de Hollandse en Franse renaissance. Daarmee past het ontwerp goed bij de functie als bankgebouw. Binnen in het gebouw is het fraaie trappenhuis met lichtkap te zien. Later werd het bankgebouw in gebruik genomen als politiebureau. Het pand is nu in gebruik als hostel en restaurant.

Het gebouw staat op de plaats van de van de dubbele stadsmuur die van 1420 tot 1810 in stand bleef. In de Luttekestraat lag de Luttekebinnenpoort en iets verder, aan de gracht, lag de buitenpoort.

7

Museum de Fundatie, Blijmarkt 20

Dit neoclassicistische pand is gebouwd tussen 1838 en 1841, naar een ontwerp van de Haagse architect Eduard Louis de Coninck. Het deed dienst als Paleis van Justitie en bood later onder meer onderdak aan de Rijksplanologische Dienst. In 2004/2005 is het naar een ontwerp van architect Gunnar Daan verbouwd tot kunstmuseum. In 2012/2013 onderging het pand een spectaculaire uitbreiding. De Wolk, de ellipsvormige opbouw die Hubert-Jan Henket (Bierman Henket Architecten) ontwierp, biedt plaats aan twee tentoonstellingszalen met een gezamenlijk oppervlak van bijna 1000m². Een groot ovaal raam geeft prachtig uitzicht op de historische binnenstad. Aan de buitenkant is de opbouw bekleed met 55.000 wit-blauwe tegels. De uitbreiding ziet er uit als een keramische wolk die lijkt te zweven boven het oorspronkelijke gebouw. Op de grens tussen de middeleeuwse stadskern en de 19de-eeuwse singels is het pand een hedendaags museum en een icoon voor de toekomst.

Openingstijden tussen 11.00 en 17.00 uur.

Rondleidingen om 11.30, 11.45, 13.30 en 13.45 uur, aanmelden aan de kassa.

8

**Odeon - Bonbonnièrezaal,
Blijmarkt 25**

Omstreeks 1839 onderging de Blijmarkt een ware metamorfose. Aan de zijde van de Potgietersingel werd gebouwd aan het paleis van justitie. Aan de overzijde was net een gebouw met een veel luchtiger functie opgericht; een nieuwe concert- en komediezaal! De zaal kreeg de naam Odeon die was ontleend aan het eerste overdekte theatergebouw in de klassieke oudheid, het Odeion van Pericles in Athene. De voorgevel van dit concertgebouw was in hoofdopzet classicistisch met zijn kroonlijsten en pilasters die werden gecombineerd met vensters die ontleend waren aan de romaanse stijl.

Op het plein voor het gebouw aan de Blijmarkt werden aan de linker- en rechterzijde schijngevels opgericht. Deze gevels met hun rondboognissen op de begane grond, sloten qua maat en schaal uitstekend aan bij de gevel van de schouwburg en met hun gestucte blokken bij de gevels van het paleis van justitie. Zo kreeg het plein een eenduidige uitstraling.

De concertzaal aan de Blijmarkt kreeg een heel wat uitbundiger interieur dan de buitenzijde van het gebouw deed vermoeden. De zaal in neo Lodewijk XV stijl kreeg een hoefijzer-vormig balkon en een plafond met een ovale lijst.

In de jaren '50 van de vorige eeuw stelde men vast dat het gevelbeeld van de schouwburg nodig gewijzigd moest worden omdat het in Zwolle zou ontbreken aan eigentijdse gebouwen in het stadsbeeld. Met een grote verbouwing van het totale complex werd ook de historische gevel vervangen door een moderne gesloten gevel die op geen enkele manier aansloot op de historische architectuur op het plein. Het is dan ook niet vreemd dat de gevel bij de volgende verbouwing in 1983 al weer werd verwijderd voor de huidige gevel.

Rondleidingen door de Bonbonnièrezaal.

9

Lutherse Kerk, Koestraat 4

Door de vele handelscontacten met Duitsland werden er al vroeg Lutherse diensten in Zwolle gehouden. Duitse kooplieden, die destijds Zwolle aandeden, kwamen in het geheim bijeen in zogenaamde 'huisgemeenten'. Deze groeiden door de jaren heen tot één Lutherse kerk. Pas in 1649 was het voor de Lutheranen mogelijk een eigen kerk te bouwen. Deze is met opzet onopvallend, vanwege de geloofsvervolgning tot in de 19de eeuw.

10

'Grote Sociëteit', Koestraat 8 en 8 I

De Grote Sociëteit bestaat uit drie vleugels aan een ommuurde binnenplaats die vroeger ongetwijfeld een voornaam herenhuis hebben gevormd. Het geheel werd in het midden van de 17de eeuw opgetrokken en kwam in 1805 door koop in eigendom van de Grote Sociëteit. De grote restauratie vond plaats in 1964. Bij de algehele restauratie is onder het stucplafond in de biljartzaal een beschilderde balkzoldering tevoorschijn gekomen uit het midden van de 17de eeuw. De zeven vakken vertonen cartouches met voorstellingen van de tekens van de dierenriem en andere mythologische figuren. Ook is er in de entree een geschilderd luchtgezicht met een afbeelding van Mars uit de derde kwart van de 17de eeuw.

Meer informatie staat in de gratis flyer Open Monumentdag.

"EEN BUSSE VAN SKUTTE EN LOOP'N DET DUTTE"

Het Gasthuisplein was ooit de centrale halte voor de bussen van Schutte, een particulier stadsvervoer- en touwingcarbedrijf dat tussen 1937 en 1982 het stadsvervoer in Zwolle verzorgde.

Deze bussen waren een essentieel onderdeel van het stedelijk leven.

Tegenwoordig is het Gasthuisplein een levendige ontmoetingsplek waar de terrassen in de lente en zomer gevuld zijn met gezelligheid, en waar de geschiedenis nog steeds zichtbaar voelbaar is d.m.v. de prachtige zwart/wit foto's op verschillende panden.

Bezoek het plein, geniet van de foto's en bekijk de mini-expositie met foto's van de bussen van Schutte en het Gasthuisplein als overstapplaats zodat de juiste verbinding met de stad kon worden gemaakt.

11

Residence Coestraete, Koestraat 10-12-14

Oorspronkelijk bestond Koestraat 10 uit twee laatmiddeleeuwse huizen die aan de achterkant aan de stadsmuur grensden. In de 19de eeuw werden deze huizen aan de voorkant samengevoegd met een indrukwekkende gevel. Op de tweede verdieping staat een leugenaar, een verdieping met schijnkap die het pand hoger laat lijken dan dat deze werkelijk is. Het huis heeft nog mooie interieuronderdelen waaronder een uniek 17de eeuws stucplafond (Kölner Decke) en een mooie 18de eeuwse schouw met schilderstuk.

Koestraat 12 en 14 waren al te zien op de oudste kaarten van Zwolle. De boeren verdwijnen mettertijd uit de stad en de Koestraat werd een straat voor welgestelde burgers. Koestraat 12 en 14 kregen rond 1890 een compleet nieuwe gevel in een neoclassicistische stijl. Maar achter die façade van Koestraat 12 schuilt een pand gebouwd tussen 1550 en 1575, waarvan het casco redelijk intact is. Achter de gevel van Koestraat 14 schuilt qua houtconstructie een laatmiddeleeuws pand uit circa 1476! En de achtergevel van de panden bestaat feitelijk uit de oude stadsmuur. De drie monumentale panden op een rij in de Koestraat zijn inmiddels verbouwd en vormen nu Residence Coestraete.

Monument te bezoeken via een rondleiding, elke heel uur.
Meld je aan via www.openmonumentendag.nl en zoek op Zwolle

12

Kunstruimte 'Het Langhuis', Goudsteeg 8

Het pand waarin de kunstruimte 'Het Langhuis' is gevestigd bestaat uit twee gedeelten. Het meest zuidelijk gedeelte, grenzend aan het hofje van de Emmanuëlshuizen en het Hof van Suthem, is het oudste. Het langhuis werd in de 15de en 16de eeuw gebruikt als refectarium of refter. Deze refter behoorde tot een groter, er naast gelegen complex van het Domus Pauperum of Armen Fraterhuis, een convict waar arme studenten werden opgevangen. In het complex van het Armen Fraterhuis werden soms tussen de 150 en 200 arme scholieren tegelijkertijd ondergebracht na schooltijd. De studenten kregen hier van de Broeders des Gemeenen Levens opvang. Zij leerden hier het persoonlijk gebed en meditatie.

Kunstruimte Het Langhuis is nu dé plek in Zwolle voor verrassende kunst van talentvolle makers. In de aankomende expositie OPEN SPACE tonen meerdere cultuurmakers hun werk.

Laat je verrassen en bezoek deze expositie tijdens Open Monumentendag. Meer informatie vind je op www.langhuis.nl.

13

Het Karel V huis en de Hof van Ittersum, Sassenstraat 33

De Hof van Ittersum is een gebouwencomplex met een rijke geschiedenis. Roloff van Ittersum, schepen van Zwolle, gerichtman en bisschoppelijke rentmeester van Salland heeft het huis vermoedelijk aan het eind van de veertiende eeuw laten bouwen. De belangrijke Zwolse familie Van Ittersum bezat het pand tot 1735. Met de bouw van Sassenstraat 33 (Karel V Huis) kreeg het naastgelegen zaalgebouw een zijhuis met een pronkgevel in renaissance stijl. Op de voorgevel staat het jaartal 1571. De kap van dit pand toont dat de bouwmassa achter de gevel oorspronkelijk slechts vijf meter diep was. Over het gebruik van De Hof is niet veel bekend. Het representatieve belang van De Hof blijkt bij een bezoek van de landvoogdes Maria van Hongarije aan Zwolle in 1545. Zij heeft vermoedelijk gelogeerd in De Hof. Op kosten van de stad werd namelijk gewerkt 'an die dore in zalige bernt van Itterssum huys als die koninginne commen solde'.

Meer informatie staat in de gratis flyer Open Monumentdag.

14

Vrijmetselaarsloge, Bloemendalstraat 11

In dit 16de-eeuwse pand vonden de vrijmetselaars in 1867 onderdak. De loge is al meer dan 200 jaar actief in Zwolle en op Open Monumentendag wordt de bezoeker een kijkje achter de schermen gegund.

Als officiële oprichtingsdatum geldt 1802, het jaar waarin de zogenaamde "constitutiebrieven" werd afgegeven. De Latijnse naam 'Fides Mutua' betekent: Wederzijdse Trouw. Die naam heeft een dubbele symbolische betekenis, namelijk vertrouwen tussen de mensen (broeders) onderling en vertrouwen in de relatie tussen de mens en hetgeen de mens overstijgt. In deze naam konden de Zwolse leden zich goed vinden. De loge is al meer dan 200 jaar actief in Zwolle en op Open Monumentendag wordt de bezoeker een kijkje achter de schermen gegund.

15

Sassenpoort, Sassenstraat 53

In 1409 is deze forse Stadspoort opgetrokken als vervanging van een ouder poortgebouw 'die Zaggingporte' dat zich waarschijnlijk aan het einde van de Krommejak bevond. Deze binnenpoort heeft aan de veldzijde een weergang met gaten waardoor men kokende pek en olie kon gooien om de vijand bij de poort vandaan te houden. De ronde gaten onder de vensters op de bovenverdieping werden gebruikt voor falconetten of 'slangen' waar brandende vuurkogels naar beneden werden geworpen. De verdediging is gemaakt voor het gebruik van pijl en boog, kruisboog en speren. Tegen het geweld van kanonnen was deze poort niet bestand. Daarvoor werd een buitenpoort aangelegd die later werd vervangen voor een aarden vestingwerk. Na het aanleggen van de bastions en vestingwerken (1592-1612) werd de Sassenpoort een gevangenis. Door tussenkomst van de Rijksbouwmeester Jos Cuijpers en de Staatssecretaris van Kunsten & Wetenschappen Victor de Stuers werd het poortgebouw gespaard voor de sloop en kreeg het zijn huidige bekroning (1894-1897).

Meer informatie staat in de gratis flyer Open Monumentdag.

16

Waalse Kerk (Eglise Wallonne), Schoutenstraat 4

De uit Frankrijk verdreven Hugenoten die in Zwolle hun toevlucht zochten, kregen al in 1686 de in onbruik geraakte St. Geertruidenkapel in de Schoutenstraat als kerkgebouw aangeboden. Deze in het begin van de 16de eeuw gebouwde kapel maakte deel uit van het omstreeks 1390 door Gertrude Kadeneter gestichte Begijnenconvent. Na de hervormingen in Zwolle kwamen in 1580 de conventsbezittingen in handen van de burgerlijke gemeente. Tot op de dag van vandaag worden, in de Waalse kerk, diensten in het Frans gehouden. In het koor van de kerk zijn nog steeds resten te vinden uit de tijd van het Begijnenconvent. Achter en aan de zijkant van het kerkgebouw zijn resten te zien van de kloostergebouwen.

Meer informatie staat in de gratis flyer Open Monumentdag.

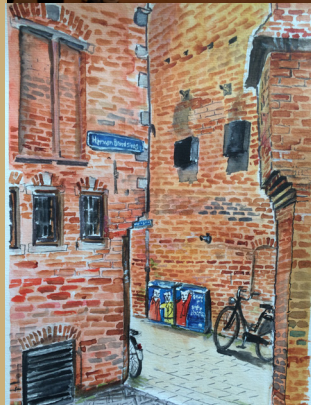

KUNST IN DE WHEEME

De Wheeme, een historisch pand in Zwolle, biedt een fascinerende blik op het culturele erfgoed van de stad.

Tijdens Open Monumentendag exposeren drie Zwolse schilders, Bert Dijkink, Henk Kisjes en Jeroen van Doornik hun doeken. Naast hun bestaande werk exposeren ze ook met werk met als thema Stegen en Gangen. Verbindingen in het prachtige centrum van Zwolle. Tevens is Paul Reichenbach aanwezig met zijn unieke stripboeken over de stad Zwolle.

De expositie biedt een unieke kans om zowel de schilderkunst te waarderen als meer te leren over de architectonische bijzonderheden van het gebouw. Rondleidingen door De Wheeme om 12.00, 14.00 en 15.00 uur.

17

Synagoge, Samuël Hirschstraat 8

Voor zover bekend woonden in het jaar 1349 al Joden in Zwolle. In 1746 ontstond de eerste synagoge, in de Bitterstraat. Van 1758 tot 1899 heeft de Librije bij het voormalige Broerenklooster dienstgedaan als synagoge. De huidige synagoge is op 21 juli 1899 ingewijd. Het gebouw, in eclectische stijl, is een ontwerp van architect F.C. Koch. De voorgevel is ontworpen door de van oorsprong Zwolse architect J. Gosschalk. Een typisch joodse component is de vorm van de bekroonde twee stenen tafelen met, boven de Heilige Arke, de tien woorden. Het gebouw bestaat uit een rechthoekige zaal met een vrouwenbalkon voor de diensten, enige portalen, een bijgebouw met daarin de bij- of wintersynagoge en daarboven de kosterswoning. Naast de hoofdingang, boven een raampartij, vindt u de tekst uit Jesaja 56 vers 7: 'Want mijn huis zal een bedehuis zijn voor alle volkeren.' In 1995 zijn aan de wanden van de grote sjoel (Jiddisch voor synagoge = Schule = school) gedenkstenen aangebracht met de 499 namen van de in de Tweede Wereldoorlog vermoorde Zwolse Joden. De daardoor gedecimeerde Joodse gemeente is geen eigenaar meer van dit gebouw. De Stichting Voortbestaan Synagoge Zwolle is opgericht om het gebouw in stand te houden.

Openstelling onder voorbehoud

Voor bezichtiging geopend
tussen 14.00 en 16.00 uur.

STEGEN IN ZWOLLE

Zwolle, een stad met een rijke historie, is befaamd om haar sfeervolle steegjes en gangen die het centrum een uniek karakter geven. Deze verborgen paden zijn getuigen van het verleden en bieden een intieme blik op de cultuur van de stad.

Het verkennen van deze steegjes en gangen is een avontuur op zich, waarbij elke bocht een nieuwe ontdekking kan zijn. Stadswandelingenzwolle.nl nodigt u uit om te dwalen en ontdekken van deze unieke stukjes van Zwolle tijdens de wandeling "de stegen en gangen geven hun geheimen bloot".

Een prachtige wandeling van ongeveer 1 ½ - 2 uur o.l.v. Peter Vader, stadsomroeper van Zwolle.

We starten met een groep van maximaal 20 personen om 12.00 en 15.00 uur vanaf de Sasenpoort. Aanmelden via www.openmonumentendag.nl en zoek op Zwolle.

18

Doopsgezinde kerk, Wolweverstraat 9

Doopsgezinden of Menisten werden in de 16de eeuw zwaar vervolgd. Deze Wederdopers hielden er radicale ideeën op na. Zij bezetten in 1534 het Duitse Munster en riepen er het 'Nieuwe Jeruzalem' uit. In hetzelfde jaar werd Münster weer heroverd en de vele geloofsgenoten die vanuit Nederland over de weg Munster te hulp wilden komen, werden in Zwolle op de Agnietenberg tegengehouden. De wederdopers die in Zwolle woonden moesten hun geloof in stilte uitoefenen. Op de plaats waar het kerkgebouw van de Doopgezinde Gemeente in Zwolle staat, werd al sinds 1638 "gekerkt". Achter reeds bestaande huisjes werd een ruimte voor samenkomsten ingericht. Begin 1700 is het gebouw aanzienlijk uitgebreid en de huidige gevel dateert van een verbouwing tussen 1847 en 1856. Het karakter van het gebouw is gebleven. Niets in de voorgevel wijst erop dat er sprake is van een kerkgebouw; een schuilkerk dus, een van de weinige die Zwolle nog heeft.

Meer informatie staat in de gratis flyer Open Monumentdag.

19

Huiswerkinstituut, Oude Vismarkt 9

Na een brand werd in 1907 het pand van de meubelfirma F.J. Schoenmaker & Zn. opnieuw gebouwd naar een ontwerp van de Zwolse architect M. Meyerink. Het gebouw bevatte oorspronkelijk zowel winkelruimte als, op de verdiepingen, de magazijnen en werkplaatsen van de meubelmakerij. Het pand is markant gelegen op het punt waar de Oude Vismarkt zich verbreedt naar het Koningsplein. De fraaie gevel in chaletstijl is geheel volgens de mode van die tijd opgetrokken in geglaazuurde witte verblendsteen, afgewisseld met een blauwe steen in de horizontale gevelbanden. Het gebruik van imitatie vakwerk, overhangend geveldelen, bewerkte dakranden en gekleurde materialen zijn kenmerken van deze architectuurstroming. Het meest opvallende is het imitatie vakwerk van de topgevel en de grote bogen van de winkelverdieping.

Dit monument is beperkt open vanwege werkzaamheden.

20

Het Vliegerhuys (vm Van Wiechenhuis), Nieuwstraat 55

De vroegste geschiedenis van het van Wiechenhuis gaat al terug naar ca. 1450. In die tijd was dit pand nog een dubbel woonhuis. Hiervan zijn de kappen en kelders nog aanwezig. Het gebouw behoorde ook na de reformatie toe aan rijke Rooms Katholieke families en heeft zelfs dienst gedaan als schuilkerk. Deze schuilkerk die zich rechts, achter in het pand bevindt heeft een plafond met kruisgewelven. In 1696 kreeg het pand een nieuwe gevel die de twee huizen samen verbond. In de jaren '60 van de vorige eeuw stond dit pand naar de mening van het stadsbestuur lelijk in de weg bij de ontwikkeling van dit stadsdeel tot winkelcentrum. Omdat het pand rijksmonument is, ging de gewenste sloop gelukkig niet door. Tijdens restauratiewerkzaamheden trof men een haardsteen aan met het jaartal 1552. Deze steen die getuigt van de welstand van de voormalige bewoners wordt tentoongesteld. Verder heeft het pand een rijk interieur van de 15de tot de 19de eeuw.

21

Statenzaal, Diezerstraat 80

In 1803 werd Zwolle de hoofdstad van de provincie Overijssel. Voor deze functie werd in 1874 het statige Gouvernementsgebouw gerealiseerd in Neo Classicistische stijl. Onder leiding van Rijksbouwmeester Jacobus van Lockhorst werd naast dit pand het Statenzaalgebouw opgetrokken in Neo-gotische stijl. Tussen 1895 en 1898 is hieraan gewerkt. De ruimtes in dit gebouw zijn ook neogotisch ingericht. De stijl is doorgevoerd tot in het kleinste detail. Van uitzonderlijke technische en kunstzinnige kwaliteit zijn de glas in loodvensters. De Statenzaal op de eerste verdieping was de vergaderzaal van de Overijsselse staten. In 2023 heeft de Statenzaal een nieuwe functie gekregen. Het voormalige provinciehuis wordt nu gebruikt als hotel, restaurant en evenementenruimte. Het monument draagt bij aan de klimaatdoelstellingen van Zwolle. Tijdens de herbestemming zijn de zoldervloeren- en daken geïsoleerd. Ook is er een warmtepomp geïnstalleerd en is er geïsoleerd monumentenglas aangebracht. Inmiddels is de Statenzaal geopend onder de naam 'De Staatsman'.

Meer informatie staat in de gratis flyer Open Monumentdag.

22

Vm Gemeentehuis Gemeente Zwollerkerspel, Ter Pelkwijkpark 18

Wijnhandelaar A.P.J. Trip kocht in 1883 grond van twee eigenaren en liet daarop naar ontwerp van architect S.J.H. Trooster een villa en een koetshuis bouwen. De villa, een herenhuis werd in Neo-Hollandse Renaissancistische stijl ontworpen. Zuidwestelijk van het huis staat een koetshuis (niet toegankelijk), thans in gebruik als woning. In 1898 werd het pand al verkocht aan Ir J.A. Roetert Tak, ingenieur bij de Staatsspoorwegen. Na het overlijden van zijn weduwe in 1916, ging de villa over naar de gemeente Zwollerkerspel. Deze gemeente die bestond uit een aantal buurtschappen die rondom Zwolle lagen, kreeg hiermee een representatief gemeentehuis. Aan deze opmerkelijke situatie, dat een gemeente haar gemeentehuis heeft staan op het grondgebied van een andere gemeente, kwam pas een einde, toen de gemeente Zwollerkerspel in 1967 werd opgeheven. Na de opheffing van de gemeente Zwollerkerspel behield het gebouw de kantoorfunctie.

Expositie over de gemeente Zwollerkerspel.

23

Plantagekerk, Ter Pelkwijkstraat 15-17

In 1834 vond binnen de Nederlandse Hervormde Kerk de zogenoemde Afscheiding plaats, waarbij het meer orthodoxe gedeelte zich afsplitste. Een kleine groep van ongeveer 65 gezinnen in Zwolle behoorde tot die Afscheiding, die zich de Zwolse Christelijk Gereformeerde Gemeente noemde. Na een turbulente periode werd deze afsplitsing eindelijk getolereerd. In 1869 liet deze groep in het Ter Pelkwijkpark een nieuwe kerk bouwen. Het ontwerp in eclectische stijl is van stadsarchitect J.W. Bosboom sr. Het dankt zijn naam aan de 18de eeuwse plantage die op de voormalige stadswallen werd ingericht.

Meer informatie staat in de gratis flyer Open Monumentdag.

1. De Grote- of St. Michaelskerk
Grote Markt 18
2. Stadhuis- Schepenzaal
Sassenstraat 2
3. De Wheeme
Grote Kerkplein 15,
ingang Lombardstraat
4. Zwolse balletjeshuis
Grote Kerkplein 13
5. Onze Lieve Vrouwenbasiliek
(Peperbus)
Ossenmarkt 40
6. Hostel & Bar de Basis
Luttekestraat 35
7. Museum de Fundatie
Blijmarkt 20
8. Bonbonnièrezaal Odeon
Blijmarkt 25
9. Lutherse Kerk
Koestraat 4
10. 'Grote Sociëteit'
Koestraat 8 en 8l
11. Residence Coestraete,
Koestraat 10-14
12. Kunstruimte Het Langhuis
Goudsteeg 8
13. Karel V huis en de hof van
Ittersum
Sassenstraat 33
14. Vrijmetselaarsloge Fides
Mutua
Bloemendalstraat 11
15. Sassenpoort
Sassenstraat 53
16. Waalse kerk
Schoutenstraat 4
17. Synagoge
Samuel Hirschstraat 8
18. Huiswerkinstituut
Oude Vismarkt 9
19. Doopsgezinde kerk
Wolweverstraat 9
20. Het Vliegerhuis
Nieuwstraat 55
21. Statenzaal
Diezerstraat 80
22. Vm. Gemeentehuis Zwollerkerspel
Ter Pelkwijkpark 18
23. Plantagekerk
Ter Pelkwijkstraat 15-17
24. Staatshuys
Thorbeckegracht 11
25. Het Oversticht
Aan de Stadsmuur 79-83
26. Broerenklooster, Artez
Aan de Stadsmuur 88
27. Broerenkerk
Achter de Broeren 1
28. Kleine Kelderwoning
Derde Bredehoek 2
29. Het Vrouwenhuis
Voorstraat 46
30. ANNO Stadsmuseum Zwolle
Melkmarkt 41
31. Huize Hofvliet
Pannekoekendijk 15
32. Theodorakapel
Theodorahof 20
33. GGD Gebouw
Zeven Alleetjes 1
34. Zuiderkerk
Zuiderkerkstraat 29-31
35. Station
Stationsplein 16
36. Vereniging De Buitensociëteit
Stationsweg 44
37. Kantoor vm. Schrale beton
Willemsvaart 21
38. De Oude IJsselbrug
Spoolderbergweg
39. Katerveersluizen
katerveerweg
40. Het Engelse werk
Het Engelse werk
41. Huize Schellerberg
Schellerbergweg 18
42. Korenmolen 'Windesheim'
Wijheseweg 43
43. Hervormde kerk Windesheim
Wijheseweg 43
44. Oudste Boerderij van Salland
Veldweg 1-2
45. Hof van Windesheim
Pastorieweg 2
46. Juffertje in het Groen
Zunnebeeldweg 7
47. Marechaussee kazerne
Meppelerstraatweg 19
48. Oosterkerk
Bagijnensingel 15
49. R.K. Begraafplaats
Bisschop Willebrandlaan 62
50. Windmolen 'De Passiebloem'
Vondelkade 175
51. Openluchtbad Zwolle
Ceintuurbaan 1

24 Staatshuys (geboortehuis Thorbecke), Thorbeckegracht 11

Het Staatshuys is gevestigd in het oude geboortehuis van Johan Rudolf Thorbecke, de grondlegger van onze huidige staatsinrichting. Hij heeft er gewoond van 1798 tot 1815. Het pand is gelegen in het oostelijke deel van het Noordereiland. De voorgevel is opgenomen in de gevelwand van de Thorbeckegracht. Na een uitgebreide renovatie is het pand nu ingericht als inspiratiecentrum voor overheid en samenleving en kreeg het de passende naam Staatshuys (zie ook www.staatshuys.nl).

Het gebied Noordereiland is in het begin van de 17de eeuw bij de stad getrokken. Rond het midden van die eeuw is het terrein waarop Thorbeckegracht 11 staat, bebouwd.

De naam Thorbeckegracht stamt uit de 19de eeuw, daarvoor stond de straat bekend als 'Den Dijk'. Een voor de hand liggende naam want in feite is de straat niets anders dan de noordelijke dijk van een gracht waardoor het water afkomstig uit het Sallandse achterland naar het Zwarte Water afgevoerd kon worden.

Openingstijden tussen 10.00 en 16.00 uur

25 Het Oversticht, Aan de Stadsmuur 79-83

Op de locatie van de oude stadsmuur heeft "het Oversticht", een onafhankelijke adviesorganisatie op het gebied van ruimtelijke kwaliteit, twee voormalige pakhuizen uit de 18de eeuw gerenoveerd en als hun kantoorruimte ingericht. Deze pakhuizen zijn restanten van de vele pakhuizen die aan de noordelijke rand van het Eiland lagen en die tijdens de sloopwoede in de naoorlogse jaren sneuvelden. Bij de sloop van deze pakhuizen kwamen restanten van de stadsmuur tevoorschijn. Deze stadsmuur is in het kader van de stadvernieuwing gedeeltelijk gereconstrueerd, ook in het kantoor van het Oversticht is een deel van deze gereconstrueerd muur opgenomen.

26

Broerenklooster, ArtEZ Conservatorium, Aan de Stadsmuur 88

Dit pand met binnenhof maakte deel uit van het Dominicaner klooster dat in 1512 werd gewijd. In het gebouw bevonden zich onder andere de kapittelzaal en het dormitorium. De pandhof is omgeven door een kloostergang. Ook de naastgelegen Broerenkerk en de losstaande Librije maakten deel uit van dit klooster. Na de reformatie heeft het klooster verschillende bestemmingen gehad waaronder katoenspinnerij, zeepfabriek en kazerne. Door de verschillende verbouwingen was het gebouw onherkenbaar veranderd. Omstreeks 1975 heeft er een grootscheepse renovatie plaatsgevonden waarbij delen van de oorspronkelijke bouwmassa zijn bewaard en gerestaureerd. Vooral de noordoosthoek van het gebouw en de kloostergang naast de kerk zijn nog restanten van het oorspronkelijke klooster. Inmiddels is het pand in gebruik bij het ArtEZ Conservatorium.

Openingstijden tussen 10.00 en 16.00 uur

27

Broerenkerk, Achter de Broeren 1

De Broerenkerk is een tweebeukige laatgotische kloosterkerk (omstreeks 1500), die in haar geheel door gemetselde gewelven is overdekt. De hoofdbeuk heeft een driezijdig gesloten koor. De zuidbeuk met de entree is beduidend kleiner van omvang en heeft een vlakke oostwand. De kerk heeft aan alle zijden vensters, vensternissen en steunberen behalve aan de noordkant. Hier sluit een deel van de voormalige kloostergang op de kerk aan. De kerk heeft twee evenwijdige kappen. Op de daken van het schip ligt de zeldzame links dekende Hildesheimer dakpan. Tegenwoordig is hier boekhandel Van der Velde in de Broeren gevestigd. De Broerenkerk heeft daarvoor een spectaculaire metamorfose ondergaan. Het resultaat mag er zijn. Tussen links en rechts hoog opgestapelde verdiepingen vol boeken kan de klant nog steeds indrukwekkend ver naar boven kijken. Op de bovenverdieping zijn de beschilderde gewelven bijna aan te raken. Het orgel uit 1824 is van de hand van J.C. Scheuer. Het blauwe licht in het koor komt door een nieuw abstract glas-appliqueraam, dat door de Noorse kunstenaar Kjell Nupen is vervaardigd.

Meer informatie staat in de gratis flyer Open Monumentdag.

28

Kleine kelderwoning, Derde Bredehoek 2

Het Kroontje is een knusse, kleine kelderwoning, gebouwd rond 1708. Tijdens Open Monumentendag bent u hier van harte welkom om alles over de geschiedenis en de renovatie van het huisje te ervaren. De bewoner leidt u rond in een geanimeerde setting en er is een fijn muziekje. Alle ingrediënten zijn aanwezig om er een mooie dag van te maken.

Van 10.30 uur tot 12.30 uur en van 13.30 tot 16.30 uur zijn er elk half uur rondleidingen. Er kunnen 8 personen per rondleiding mee, u kunt telefonisch reserveren: telefoon: 06 20 77 54 59.

29

Vrouwenhuis van Aleida Greve (1670-1742), Voorstraat 46

In 1706 kochten de zussen Aleida Wilhelmina en Judith Greve, dochters van een bierbrouwer uit de Voorstraat, een groot patriciërshuis aan het eind van de huidige Melkmarkt. Het was het laatste huis 'voor de wal' en keek uit op de stadsmuur met de waterpoort over de Grote Aa en de Rodetorenpoort. Als langstlevende van haar gezin bestemde Aleida Greve bij testament haar woonhuis tot een tehuis voor oude vrouwen en vrijsters. Na haar dood in 1742 werd het pand verbouwd tot een aantal kleinere kamers waar oude vrouwen van protestantse huize gratis mochten wonen. Later in de 18de eeuw breidde men het aantal kamers uit en kwam een nieuwe zijvleugel aan de Voorstraat tot stand. Tegenwoordig is een gedeelte van het pand ingericht als museum. Het oorspronkelijk 14de-eeuwse huis met een trapgevel aan de voorzijde uit het begin van de 17de eeuw werd in 2019-2022 gerestaureerd en ontving daarvoor de Erfgoedprijs Zwolle-Kampen 2023.

Door het Vrouwenhuis hangt een slinger van alle ca. 340 vrouwen die vanaf 1742 tot nu in het Vrouwenhuis gewoond hebben. Zo worden vrouwen uit heden en verleden met elkaar verbonden. Ook is het fotomosaïek van het project '1000 vrouwen 1000 dromen' te zien. Hiervoor werden rond Internationale Vrouwendag (8 maart) 1000 Zwolse vrouwen gefotografeerd. Samen vormen zij het zelfportret van Aleida Greve uit 1686.

Een bezoek aan het Vrouwenhuis kunt u telefonisch reserveren: telefoon 038-4224823. Van 11.00 – 17.00 uur zijn er elk half uur rondleidingen. Er kunnen maximaal 15 personen per rondleiding mee.

Historische Havendag Zwolle

14 september 2024

Sleepboten en opduwertjes sieren de historische Thorbeckegracht op zaterdag 14 september in Zwolle. Het is weer tijd voor de Historische Havendag! Tientallen varende monumenten worden door hun schippers naar Zwolle gevaren om zich door jou te laten bewonderen.

Geniet jij ook zo van die gezellige sfeer aan de kade? Van de stuurlui die graag vertellen over hun schip? Tijdens de Havendag staan op de kade werkende historische (scheeps)motoren opgesteld en er zijn activiteiten voor groot en klein die alles met het water te maken hebben. Op de aangrenzende terrassen strijk jij neer voor heerlijke hapjes en drankjes. Aan tijdelijke steigers zijn de opduwertjes en de sleep-

boten door jou en andere toeschouwers te bezoeken en de schippers zijn aanwezig om hun verhalen met jou te delen. Stel hen al je vragen! Vaak zijn zij namelijk niet alleen technische vakidioten, maar ook liefhebbers van historie.

Gloednieuwe scheepvaartwandeling

Bijzonder is de Water Erfgoedroute Zwolle, een nieuwe wandeling die speciaal voor de Historische Havendag Zwolle werd ontwikkeld. Het is een wandeling langs de scheepvaartgeschiedenis van Zwolle, samengesteld door Marcel Overbeek, Zwollenaar en liefhebber van de lokale geschiedenis. Tijdens de Havendag wordt de route officieel geopend. Daarna blijft de route toegankelijk voor publiek.

Routes, netwerken en verbindingen

De Historische Havendag Zwolle wordt gehouden in het weekeinde van Open Monumentendag. Vele tientallen monumentale gebouwen in onze mooie Hanzestad worden tijdens dit weekeinde opengesteld voor publiek. Het thema van Monumentendag dit jaar is 'Routes, Netwerken en Verbindingen'. Dat sluit mooi aan bij de Historische Havendag. Al die varende erfgoederen, die slepers en opduwertjes: waar hebben die allemaal wel niet gevaren? Welke schepen hebben zij allemaal getransporteerd? Ontdek het tijdens de Historische Havendag in Zwolle!

De Historische Havendag Zwolle wordt bij haar marketing ondersteund door Zwolle-Fonds/Gastvrij Zwolleewers en sleepboten met aansluitend een lichtjestour door de gracht en muziek van De Buitenpianist en vrienden.

Programma zaterdag 14 september

10.00 uur - Luchthoorn als start van het evenement

10.00 - 12.30 uur - Opkomst Dolfijnen van de Zeeverkenners (7-11 jaar)

11.00 uur - Lancering Water Erfgoedroute Zwolle

12.30 - 17.00 uur - Opkomst De verkenners (12-16) en Wilde vaart (16+)

14.00 - 16.00 uur - Trekproef / wedstrijd opduwers

10.00 - 17.00 uur - modelboten, oude ambachten, shantykoren, motorendemonstratie, wandelroute, rondlopend muziek

Starttijden

Rondvaarten tuindersvletten

11.00, 12.00, 14.00, 15.00 en 16.00 uur

Motorendemonstraties

10.30, 11.30, 13.30, 14.30 en 15.30 uur

Shantykoren

13.00, 13.45 en 14.30 uur

Wandelroute met gids

11.00 (Marcel Overbeek)

14.00 (Janke Boerman)

30

Drostenhuis in ANNO Stadsmuseum Melkmarkt 41

Het Drostenhuis is een van oorsprong 16de-eeuws pand. De bouwheer was Engelbert van Ensse. Hij stamde uit een Kamper magistraatsfamilie en was rentmeester van Salland en later drost van Drenthe. Het Drostenhuis behoorde met z'n tien haardplaatsen van meet af aan tot de grootste huizen van Zwolle. De familie Podt heeft in de 18de eeuw de grootste veranderingen laten aanbrengen. Het pand werd vergroot, de ingang verplaatst en de kamers werden naar de mode van de tijd verbouwd en ingericht. Boven de goot werd een rijk gebeeldhouwd rococo attiek geplaatst. Het pand heeft een prachtig interieur met kamers en een keuken uit de 18de eeuw.

Op de eerste verdieping is als onderdeel van de museumcollectie, in de 20ste eeuw een 17de eeuws woonkamerinterieur geplaatst uit Blokzijl. Sinds 2022 is in het prachtig gerestoreerde pand, museum ANNO gevestigd. ANNO is een museum dat gemaakt wordt met, voor en door Zwollenaren. Het is een unieke plek in Nederland waar museum, archeologie, bouw-historie, monumenten en archief samen onder één dak zijn te vinden. Het is hét vertrekpunt als je historisch Zwolle beter wilt leren kennen. ANNO is een initiatief van stichting Allemaal Zwolle, Historisch Centrum Overijssel en de afdeling Erfgoed van de gemeente Zwolle.

Rondleidingen over de historie van het Drostenhuis, start bij de ingang van het Drostenhuis. Rondleidingen om 11.00, 13.00 en 15.00 uur. Aanmelden via www.openmonumentendag.nl en zoek op Zwolle.

31

Huize Hofvliet, Pannekoekendijk 15

Huize Hofvliet was lang gelegen op een eiland. Sinds het begin van de jaren zeventig van de 20ste eeuw is Hofvliet geen eiland meer. Toen werd de waterscheiding opgeofferd voor het traject van de Katerdijk en voor het doortrekken van de Pannekoekendijk naar de Schuttevaerkade. De naam "Hofvliet" duikt voor het eerst op in 1748. Jarenlang was het huis eigendom van gegoede burgers. In 1896 werd Hofvliet gekocht door Petrus van Loo, eigenaar van de wasdoek- en vloerzeil-fabriek De Vogel Van Calcar. Sindsdien stond het gebied ook wel bekend als het eiland van Van Loo. Huize Hofvliet ligt aan het Zwarte Water en weerspiegelt de rijke geschiedenis van dit deel van de stad met zijn economische bedrijvigheid. De laatste jaren voor de verbouwing is Huize Hofvliet voornamelijk gebruikt voor particuliere huisvesting. Het is nu in gebruik als Afscheidshuis. Het huis ligt pal tegenover het Rodetorenplein en is eenvoudig te bereiken via de nieuwe Rodetorenbrug.

Fietsroutes en kinderpuzzeltochten tijdens Open Monumentendag óók digitaal!

Tijdens Open Monumentendag kunt u het buitengebied bewonderen via twee fietsroutes. Dit jaar zijn deze fietsroutes voor het eerst niet alleen verkrijgbaar op papier maar ook digitaal. Onze welbekende kinderpuzzeltochten met daarin leuke weetjes over de binnenstad van Zwolle zijn dit jaar ook digitaal te belopen. De online fietsroutes en kinderpuzzeltochten komen rond Open Monumentendag digitaal beschikbaar. Houd onze activiteitenpagina in de gaten voor updates over de digitale routes.

ANNO

Stadsmuseum Zwolle

In ANNO Stadsmuseum Zwolle is tijdens Open Monumentendag van alles te beleven voor het hele gezin. Wordt bouwmeester in één dag, krijg een unieke rondleiding door het Drostenhuis of neem een kijkje bij de tentoonstelling over de voormalige 'Nieuwe Veemarkt'.

De Nieuwe Veemarkt

In 1931 is op het terrein tussen de Emmastraat en de Veemarkt 'de Nieuwe Veemarkt' aangelegd. Dit complex groeide uit tot één van de grootste veemarkten in Nederland. Hoe is de veemarkt tot stand gekomen en wat betekende dat voor de Kamperpoort in de daaropvolgende jaren? Ontdek het hele verhaal bij de tentoonstelling 'de Nieuwe Veemarkt'.

Bouwmeester in één dag

Maak kennis met de wereld en het werk van een bouwhistoricus. Een bouwhistoricus probeert de geschiedenis van gebouwen, bouwonderdelen en bouwdelen te achterhalen. Doorloop verschillende bouwhistorische activiteiten doormiddel van een interactieve speurtocht. Heb je alle activiteiten voltooid? Ga snel naar de balie en ontvang een speciaal junior-bouwmeester certificaat.

Rondleiding Drostenhuis door een erfgoedsspecialist

Zwolle heeft veel bijzondere monumenten. Het Drostenhuis met zijn rijke geschiedenis is daar één van. Een erfgoedsspecialist van team Erfgoed gemeente Zwolle neemt je mee door de geschiedenis van het Drostenhuis en laat je kennis maken met interessante feitjes over de bouwhistorie. Na deze rondleiding kijk je op een andere manier naar het Drostenhuis.

De rondleidingen zijn om 11.00, 13.00 en 15.00 uur en starten bij de ingang van het Drostenhuis. Reserveren via www.openmonumentendag.nl en zoek op Zwolle.

32

Theodorakapel, Theodorahof 20

De Theodorakapel is in 1904 gesticht door de parochie Onze Lieve Vrouwe ten Hemelopneming met een legaat van burgemeestersdochter Theodora Ludovica Vos de Wael. Op de plek van haar woning aan de Harm Smeengekade worden een klooster (met kapel) en een pension voor oudere vrouwen gesticht. Veel van het klooster is bij de recente herontwikkeling van het terrein verloren gegaan maar delen van het appartementencomplex refereren nog aan de opzet van het voormalige klooster. De kapel is bij deze plannen behouden gebleven en volledig gerestaureerd.

33

GGD IJsselland, Zeven Alleetjes 1

Kantoorgebouw van de voormalige N.V. Electriciteits Fabriek IJsselcentrale, gebouwd in de periode 1939-1946. Het gebouw is een vroege exponent van de Traditionalistische architectuur die na de oorlog floreerde. Het ontwerp is van A.J. van der Steur (Rotterdam) en M. Meijerink (Zwolle). Het gebouw werd pas in 1946 in gebruik genomen. Voor het gebouw is een ronde fontein geplaatst, met daarin in basreliëf: "Aangeboden door het personeel van de N.V. Electriciteitsfabriek IJsselcentrale 11 december 1911-1951". Het pand van de IJsselcentrale werd in 1943 door de Duitse bezetter in gebruik genomen als Centraal Distributiekantoor van levensmiddelen. Door de bronzen ramen en deuren aan de voorzijde te camoufleren met groene verf, zijn deze niet door de Duitsers weggehaald om omgesmolten te worden tot kogels, zoals veel gebeurde in die tijd. Na de grondige renovatie in 2015 en 2016 zijn de prachtige bronzen ramen in oude luister hersteld en zijn vanuit de lichte hal de ronde trapopgang en de glas-in-loodramen weer zichtbaar met ruitvormige details in vensters en wanden. De glas-in-loodramen zijn uitgevoerd door atelier G. van Geldermalsen uit Rotterdam. De ramen dateren van omstreeks 1946. Tegenwoordig doet het pand dienst als hoofdlocatie van GGD IJsselland.

34**Zuiderkerk****Van Karnebeekstraat 20, Zuiderkerkstraat 29, 31**

Deze kerk is een representatief voorbeeld uit de interbellum-periode (tussen WO I en WO II). In 1924 gebouwd als derde Gereformeerde kerk van Zwolle, naar ontwerp van architect J.H. van der Veen uit Amsterdam. Links voor bevindt zich een achthoekige bakstenen toren eindigend in een naaldspits. Aan de westelijke zijde van de kerk een strook met functionele ruimtes (consistorie) en een kosterswoning, de oorspronkelijke indeling van het kerkelijk complex is grotendeels nog aanwezig.

In de kerk is een 2-manuaals orgel (1925) van orgelbouwer Valckx & Van Kouteren uit Rotterdam. Het interieur van de kerk heeft naast subtiele gepleisterde detaillering een marmeren kansel met dubbele trap en marmeren details. Vrijwel overal zijn de oorspronkelijke houten paneeldeuren of brede houten klapdeuren met ruiten nog aanwezig. De oorspronkelijke catechisatielokaal en kerkenraadskamer zijn in hoofdvorm nog aanwezig. De Zuiderkerk fungeerde in WO II als verzetsbolwerk. Vanuit de consistorie werd de "uitruiling" van onderduikers geregeld. Later deed de vergaderkamer dienst als inzamelingspunt van distributiebonnen voor onderduikers.

35**Station,****Stationsweg 16**

De stad Zwolle werd verbonden met het spoorwegnet op 4 juni 1864. In 1866 begon men met de bouw van een station voor de lijnen Deventer-Zwolle en Zwolle-Meppel. Het Zwolse Station werd gebouwd volgens het type staatspoorstation 1, de hoogste categorie. De perronoverkapping met sikkelspanten over drie sporen rustte op 90 gietijzeren kolommen. Bij de standaarduitrusting van een eerste klas station hoorde een aparte damessalon met eigen kabinet, een postkantoor en een bergplaats voor heet water, dat diende om stoven te vullen voor verwarming tijdens de reis. Het neo-classicistische spoorwegstation was in 1868 gereed. Een belangrijke uitbreiding kwam in de jaren 1880 tot 1890 tot stand. In het eerstgenoemde jaar kwam de verbinding met Almelo en in het laatstgenoemde jaar de spoorlijn naar Apeldoorn tot stand. Dit bracht weer met zich mee, dat er een goederenemplacement moest worden aangelegd. Naast deze spoorlijnen waren er ook nog verschillende stoomtramlijnen, die Zwolle met diverse plaatsen verbonden. Zo werd Zwolle in het begin van deze eeuw het knooppunt van een tiental trein- en tramlijnen en daarmee na Utrecht het grootste spoorwegcentrum van Nederland.

Expositie over routes en verbindingen

36

Vereniging De Buitensociëteit, Stationsweg 44

Op het binnenterrein van Stationsplein 8 staat de oude Buitensociëteit. Het gebouw is ontworpen door de Zwolse architect S.J.H. Trooster in eclectische stijl. Deze stijl combineert allerlei historische bouwstijlen met elkaar. Het onderkomen van Vereniging De Buitensociëteit is één van de best verborgen parels van Zwolle. Het pand van de 150 jaar oude vereniging ademt de sfeer van de vroegere salons. Sociëteiten waren aanvankelijk besloten gezelligheidsclubs, exclusief voor heren. De belangrijkste reden voor lidmaatschap van een sociëteit was het genoeg om met mensen van gelijke stand bijeen te komen. Voor de onderste lagen van de bevolking was er in de laatste kwart van de 19de eeuw weinig vermaak. Dit was een van de redenen om een sociëteit voor alle lagen van de bevolking op te richten. In 1870 gaven zich al 50 leden op maar pas in 1877 volgde de inwijding van een eigen gebouw. De sociëteit was vooral voor het hele gezin bedoeld. In 1952 werd het startsein gegeven voor een verbouwing door architect Nap uit Arnhem. Bij deze en de daarop volgende verbouwingen en nieuwbouw, die vrijwel het hele terrein besloegen, bleef niet veel meer over van de aantrekkelijke 19de-eeuwse gebouwen in het groen.

37

Kantoor vm. Schrale's beton, Willemsvaart 21

Dit kantoor is ontworpen door de bekende architect G. Th. Rietveld in de stijl van het Nieuwe Bouwen. Het is markant gelegen aan de Willemsvaart op een kunstmatig talud. Het pand is ontworpen vanuit het gebruik. Rietveld heeft het materiaalgebruik tot een minimum beperkt. De detaillering is sober, minimaal en doelmatig. Kenmerkend voor zijn werk zijn de zorgvuldige compositie van vlakken en lijnen. De constructie is zichtbaar in het interieur. Dankzij de glaspuien hebben alle ruimtes een relatie met buiten en kan het daglicht naar binnen stromen. Er is zicht van buiten naar binnen en het pand heeft door zijn terug liggende en vooruit springende vlakken een luchtig aanzien. Het pand is grotendeels in de originele staat gebleven en is nu in gebruik door VanWonen Vastgoedontwikkeling.

Hop-On Hop-Off trein door de binnenstad van Zwolle

Deze Open Monumentendagtrein brengt je langs verschillende Open Monumentendag hotspots. De trein stopt bij vijf verschillende stations in de binnenstad, zo kun je comfortabel de binnenstad bezichtigen. In de trein is plaats voor 24 personen en een treinmachinist zorgt voor een veilige treinreis. Kom langs en beleef Open Monumentendag op een andere manier.

Kindertreinkaart

Verzamel alle vijf de stempels en krijg een leuke verrassing!

Haal bij de informatiekraam voor de Grote of St-Michaëlskerk een treinkaartje en laat je eerste stempel zetten. Ga vervolgens naar ANNO Stadsmuseum Zwolle voor je tweede stempel en stap daar op de trein. De volgende drie stempels haal je bij Museum de Fundatie, Sassenpoort en de Plantagekerk. Als je alle stempels hebt gehaald kom dan terug naar de kraam voor een prijs.

Waar? De stations zijn:

1. ANNO Stadsmuseum Zwolle
2. Museum de Fundatie
3. Sassenpoort
4. Plantagekerk
5. Staatshuys

Hoe laat? De trein zal tussen 11.00 en 16.00 door de stad rijden

Kosten? Helemaal gratis

38

De Oude IJsselbrug, Spoolderbergweg

De oude IJsselbrug – ook wel Katerveer genoemd – ligt 400 meter stroomopwaarts van de IJsselbrug in de A28. Het Katerveer is de naam van de veerdienst die eeuwenlang op deze plaats werd onderhouden. De oude IJsselbrug uit 1930 is een van de eerste bruggen uit het Rijkswegenplan uit 1927. Vier van de twaalf bruggen uit dit plan zijn inmiddels Rijksmonument. De brug heeft een stalen middenbrug naar Duits voorbeeld en twee betonnen aanbruggen met ieder vier boogribben. Tijdens de Tweede Wereldoorlog is de brug twee maal opgeblazen en herbouwd. Karakteristiek aan de oude IJsselbrug bij Zwolle is de kleurstelling in groen en blauw, zoals voorgesteld in 1995 door het toenmalige districtshoofd van Rijkswaterstaat. Een kleurvoorstel dat afweek van de ‘kleuren’ van Rijkswaterstaat. Voorheen waren bruggen doorgaans onopvallend groen of donkergrijs. Het enthousiasme van de betrokken gemeenten en Commissies van Welstand heeft bijgedragen aan de definitieve keuze voor de kleuren.

39

Katerveersluizen

Dit sluiscomplex is voor de scheepvaart naar Zwolle aangelegd binnen een 16de-eeuwse schans, bij de uitmonding van de Willemsvaart in de IJssel bij het vroegere Katerveer. De oude kleine sluis is gebouwd in 1818-1819. In de tweede helft van de 19de eeuw bleek de sluis te klein voor de steeds grotere schepen. Daarom is in 1873 de nieuwe grote sluis gebouwd. Toen zijn ook de bruggen over de sluisen aangelegd. In 1964 is het Zwolle-IJsselkanaal in gebruik genomen, waardoor de sluisen voor de scheepvaart niet meer werden gebruikt.

U kunt hier heerlijk rondwalen.

40

Het Engelse Werk

In de 80 jarige oorlog kreeg Zwolle van de Staten van Holland toestemming om de stad te versterken tegen de Spanjaarden met een vesting rond de stad en drie aarden bolwerken. Deze werden onderling verbonden door een linie vanuit de stad naar de IJssel. Zwolle kon zo ook als militaire uitvalsbasis vanuit het westen dienen. Het laatste bolwerk aan de IJssel was de Katerschans die het Katerveer moest beschermen. Zo konden de troepen van Holland over de Veluwe veilig via het veer naar de overkant van de IJssel komen. In de jaren 1698-1701 werd de linie verder uitgebreid richting het zuiden met twee grote Hoornwerken. Dit vestingwerk, dat op de plaats lag van het huidige Engelse Werk, werd aangelegd door de beroemde vestingbouwer Menno van Coehoorn.

Toen de vesting in 1809 door Lodewijk Napoleon aan de stad Zwolle werd geschonken werd deze omgevormd tot een park in de Engelse Landschapsstijl. Het park is vermoedelijk ontworpen door tuinarchitect Hendrik van Lunteren die ook vestingwerken rond de binnenstad omvormde tot een wandelpark. De transformatie van vestingwerk tot landschapspark ging nog met schep en kruiwagen waardoor grootschalig grondverzet niet wenselijk was. Vandaar dat de hoofdvorm van de vesting nog gedeeltelijk aanwezig is. Twee poortjes in het park herinneren nog aan deze functie.

U kunt hier heerlijk wandelen.

41

**Huize Schellerberg,
Schellerbergweg 18**

Landgoed Schellerberg ligt op en rond het rivierduin bij de splitsing van de Schellerbergweg en de Kleine Veerweg. Het landgoed heeft een typisch Sallandse verschijningsvorm. De weilanden zijn voor het merendeel omzoomd door beuken- en eikenlanen met daartussen kleine percelen bos. De kern van de buitenplaats wordt gevormd door het landhuis en de bijgebouwen. Direct achter het landhuis ligt het voormalige Koetshuis met een hoge rieten kap, waarin oorspronkelijk een paardenstal en een ruimte voor de koetsen was. Oostelijk van het Koetshuis staat de dubbele dienstwoning.

Uitgebreide informatie over Schellerberg is te vinden op www.huizeschellerberg.nl.

42

Windkorenmolens 'Windesheim', Wijheseweg 43

De Windesheimer molen siert de weg tussen Zwolle en Wijhe al sinds 1748. Er is een lange geschiedenis aan vooraf gegaan, voordat de molen is geworden tot wat hij nu is. De broeders van het in 1387 ingewijde klooster in Windesheim kregen in 1391 toestemming om een molen te bouwen. Een woeste storm maakte de molen in 1747 met de grond gelijk. Een jaar later bouwde men de huidige korenmolens. Het geslacht Langevoort heeft generaties lang met de molen gemalen. Vanaf 1942 ging het bergafwaarts met de molen. Dankzij de oprichting van stichting 'De Windesheimer Molen' in 1952 kwam er een keer in het lot van de verpauperde molen. Zij kochten de molen en restaureerden hem zodat hij in 1993 weer maalvaardig was. Later kwam de molen in handen van de Gemeente Zwolle. In 2009 is de molen uitgebreid met een aanbouw, en is het molengedeelte gerestaureerd. Sinds 1989 wordt de molen bemand door vrijwilligers. Vanaf dat moment wordt er gemalen voor de bakker en voor particulieren. Dit schitterende rijksmonument is een levend voorbeeld van cultuur, schone energie en techniek.

Voor bezichtiging geopend tussen 09.00 en 16.00 uur.

43

Hervormde kerk Windesheim, Dorpsstraat 4

In 1368 schenkt Berthold ten Hove zijn bezit de hof van Windesheim aan Florens Radewijnsz, een van de Broeders van het Gemene Leven te Deventer en rechterhand van Geert Grote 1340- 13841, om er een klooster te bouwen. Samen met zes medebroeders wordt het klooster gesticht en op 17 oktober 1387 met kerk ingewijd. Na de Reformatie wordt het klooster tussen 1596 en 1599 afgebroken. Alleen de brouwerij blijft over. De balken van deze brouwerij zijn in 1565 gekapt. Deze brouwerij is tijdens de Tachtigjarige Oorlog, in 1634, als Nederlands Hervormde kerk in gebruik genomen. Links van de kerk staat een opmerkelijke halve boerderij, de kosterwoning. In 1988 is deze NH kerk gerestaureerd.

44 Oudste boerderij van Salland, Veldweg 1 – 2

Veldweg 1-2 is een grote historische rietgedekte boerderij (hoewel niet meer in bedrijf) met bijgebouwen gelegen op een iets hoger liggende smalle noord-zuid rug in het IJsseldal. Deze topografische ligging is van cultuurhistorisch landschappelijke betekenis.

Vlakbij deze boerderij liggen overblijfselen van het in 1378 gestichte klooster 'Windesheim van de "Broeders en zusters van het gemeen leven" waarvan vermoed wordt dat het ooit de bezitter van de boerderij is geweest. De gehele gebintstructuur in de boerderij dateert van omstreeks 1502.

Aan weerszijden van de gebintstructuur bevinden zich zijbeuken de zogenaamde kubbingen. De noordelijke kubbing verbreedt zich bij het woongedeelte iets, zodat zich daar een karakteristieke sprong bevindt. Haaks op het woongedeelte staat aan de zuidzijde een stenen opkamer die iets later dan de gebinten van de boerderij gedateerd kan worden. Hiermee vormt het hoofdgebouw een L-vormige structuur.

Naast de boerderij (ten noorden ervan) staat een 19de-eeuwse schuur van vijf vakken met eiken ankerbalkgebinten. De schuur heeft een rieten dak met wolfseinden aan beide zijden.

45 Hof van Windesheim, Pastorieweg 2

Van het in 1387 gestichte moederklooster van de Congregatie van Windesheim zijn naast het nu als Nederlands Hervormde kerk gebruikte voormalige brouwhuis slechts een paar gebouwonderdelen bewaard gebleven. De boerderij Pastorieweg 2 bevat nog enkele muren en een gedeelte van een kelder die tot het kloostercomplex behoorden. De boerderij, een driebeukig bedrijfsgedeelte met aan de noordzijde een woongedeelte, ligt op een ruim erf waarop ook een vrijstaande schuur en een stal annex bakhuisje staan. Er is altijd een ruimtelijke en functionele relatie geweest tussen de kerk (het voormalige brouwhuis), de kosterswoning (Dorpsstraat 8), de pastorie (Pastorieweg 4), en de begraafplaats. De pastorie vormt hierin de ruimtelijke schakel. Vanaf 1397 was er bebouwing aanwezig en was het oorspronkelijk de rand van de bebouwing van Windesheim.

Hof van Windesheim is in gebruik als kleine zorgboerderij waar per dag acht talenten aan het werk zijn. Samen ontdekken waar iemands talent ligt en van daaruit passend werk zoeken of creëren.

46 Juffertje in het Groen, Zunneveldweg 7

Deze bijzondere cultuurhistorisch waardevolle boerderij ligt in Langenholte. Dit buurtschap heeft een rijke historie en een lange bewonings- en gebruiksgeschiedenis. Hier bevindt zich een bijzonder cluster erven met historische boerderijen en bijgebouwen met een brink en een oude wegenstructuur. Dit is op zijn beurt weer onderdeel van een groter geheel, waartoe ook de voormalige akkers op de hogere delen en de laag gelegen hooi- en weidelanden van Langenholte behoren.

De boerderij aan de Zunneveldweg heeft een voorkamer met een historisch interieur met tegelwanden en een gave eiken kapconstructie. De boerderij is verbouwd tot woningen naar een ontwerp van Atelier Schraa uit Zwartsluis. Daarbij heeft de eigenaar veel respect voor de historische onderdelen van deze boerderij getoond en is het pand aan de achterkant op een passende wijze uitgebreid. Dankzij de al gerealiseerde bed and breakfast 'Juffertje in het groen' kunnen bezoekers genieten van het prachtige voorhuis van de boerderij..

47 Marechaussee kazerne, Meppelerstraatweg 19

Kapitein der Genie Auguste Boost kreeg in 1929 de opdracht om een nieuwe marechaussee kazerne in Zwolle te ontwerpen. In 1930-1931 werd deze nieuwe kazerne gebouwd. Op dat moment was de kazerne het meest noordelijke gelegen gebouw van Zwolle. Het gebouw is uniek door zijn vormgeving, deze wijkt af van wat er toen gebruikelijk was. Wat vooral opvalt is het kleurgebruik. Het donkere dak is duidelijk zichtbaar door de heldergele bakstenen. De borstwering, het gedeelte tussen de vloer en de onderkant van het kozijn, is voorzien van zwart geglaazuurde tegels. Hierdoor lijkt het gebouw op een sokkel te staan. De in het oog springende toren is daarnaast voorzien van felle gele en paarse tegels. Het gebouw is een mooi voorbeeld van de dertiger jaren architectuur in Zwolle. Momenteel is het gebouw in gebruik als regiokantoor van de Militaire Geestelijke GezondheidsZorg (MGGZ).

Openingstijden tussen 11.00 en 16.00 uur

48

Oosterkerk, Bagijnensingel 17

Nadat in 1834 de Christelijk Gereformeerde Gemeente zich had afgescheiden van de Nederlands Hervormde Kerk, ontstond er in 1887 een nieuwe afsplitsing, bekend onder de naam Doleantie. Deze Dolerenden lieten in 1888 op steenworp afstand van de Plantagekerk de Oosterkerk bouwen. Beide kerkgemeenten gingen in 1897 samen in de Gereformeerde Kerk Zwolle. De Oosterkerk is gebouwd volgens een ontwerp van de architecten J.W. en C.W. Meyer. De bouwstijl van de Oosterkerk heet formeel eclectisch. Dit betekent dat de ontwerpers stijlelementen uit diverse vroegere perioden door elkaar gebruikten. Het is een aardige combinatie geworden van een klassiek thema met een vroeg industriële techniek. Een ingrijpende restauratie vond plaats in de jaren 1988-1990 onder leiding van architect G.E.B.J. Nijhoff. Hij slaagde erin de historische karakteristiek te behouden en toch de kerk geschikter te maken voor de moderne liturgische praktijk.

49

R.K. Begraafplaats, Bisschop Willebrandlaan 62

De Rooms Katholieke Begraafplaats werd rond 1841 aangelegd op grond die geschonken was door F.W.J. baron van Lamsweerde. Het gietijzeren toegangshek is neogotisch. Dat geldt ook voor de kapel naar een ontwerp van bouwmeester Alfred Tepe uit 1883 en is een geschenk van Paulina Vos de Wael. Aan weerszijden van de ingang bevinden zich de naamplaten van de pastoors en geestelijken van de St. Michaël- en de Onze Lieve Vrouweparochie, waaronder J.W. van Kessel, Aarts priester van Salland en Drente. De stoffelijke overschotten zijn in de gesloten grafkelder, vóór deze kapel, bijgezet. Vooraan rechts is de toegang tot deze grafkelder waarin de oorspronkelijke grafplaten van de geestelijkheid uit de 18e en 19e eeuw zijn ingemetseld. Het kerkje heeft een interieur met gepolychromeerde sjabloonschilderingen.

Rondleidingen op begraafplaats langs bezienswaardigheden.

50**Windoliemolen 'De Passiebloem',
Vondelkade 175**

Eén van de acht oliemolens die Nederland nog rijk is, staat aan de Vondelkade in Zwolle. De Passiebloem staat sinds 1776 fier overeind en is nog steeds in werking. Na binnenkomst in deze molen doet u een grote stap terug in de tijd. U ziet molenaars aan het werk die de olie letterlijk uit oliehoudende zaden en/of -noten slaan. Doorgaans gebruiken ze lijnzaad zoals ze dat vroeger ook al deden. Het eeuwige spel met de wind, het gehele productieproces van olie en de werking van de molen wordt duidelijk tijdens een rondgang. De Passiebloem is een levend rijksmonument en trekt internationale belangstelling. Dankzij een groep enthousiaste molenaars en vrijwilligers is deze olieslagerij, op de eerste en derde zaterdag van de maand, het gehele jaar door te bezoeken. Natuurlijk is de molen ook op Open Monumentendag geopend.

51**Openluchtbad Zwolle,
Ceintuurbaan 1**

Achter een bescheiden entree ligt onopvallend, een monument van nationaal belang. In juni 1931 geven B en W van Zwolle aan Jan Gerko Wiebenga opdracht een plan voor een zwembad uit te werken. Het wordt uiteindelijk een ontwerp waarbij zwembad en voetbalterrein in één as tegenover elkaar zijn ontworpen. Het bad met zijn springtorens ligt in een driehoekig terrein en heeft de hoofdingang aan de Ceintuurbaan. Langs de as heeft Wiebenga het zwembad symmetrisch opgezet en gescheiden in een vrouwen- en mannenafdeling. Bijzonder in dit complex zijn de ranke betonconstructies waar Wiebenga zo bekend om was. Het bad wordt op 9 juni 1933 geopend. Het Zwolse Openluchtbad is sinds 1994 rijksmonument. Om het bad te exploiteren is de 'Vereniging Openluchtbad Zwolle' opgericht, een vereniging die het bad al enkele decennia exploiteert door de inzet van vrijwilligers. Door lid te worden verplicht men zich tot een aantal uren vrijwilligerswerk per seizoen. De hoofdopzet van het bad is bijna het hetzelfde gebleven sinds de opening. Alleen het strand is vervangen door een gazon en om aan de eisen van vandaag de dag te voldoen, zijn hier en daar kleine wijzigingen doorgevoerd. Dames en heren mogen nu samen in één bad zwemmen.

Kooroptredens en concerten

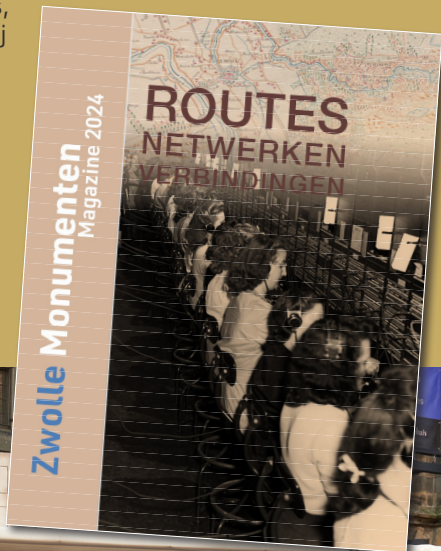
Tijdens Open Monumentendag kunt u genieten van een grote variteit aan kooroptredens en concerten.

Bekijk het volledige en actuele progamering op:
www.zwolle.nl/erfgoed/overzicht-koren-en-ensembles

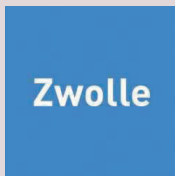

Gratis Monumentenmagazine

Tijdens de dag is het glossy Monumentenmagazine met verrassende verhalen met als thema 'Routes, netwerken en verbindingen' gratis verkrijgbaar bij de informatiekraam voor de Grote of Sint. Michaelskerk (Grote Markt 19) en bij opengestelde monumenten.

Het programma wordt mede georganiseerd door:

Foto's: Ronald Westerhuis, Ron Logher, Henk van der Werf, Hans Westerink, Rijksdienst Cultureel Erfgoed, Ben Vulkers, Collectie Overijssel, ANNO, Cloudshots.nl, Coen Bouwstra, team Erfgoed Zwolle, Kasper Veenstra, John van de Molengraaf, Academiehuis Grote Kerk Zwolle.